

güncel hukuk

KASIM 2015 / 11-143 5 TL AYLIK HUKUK DERGISI

**BASKI
SALDIRI
SANSÜR!
GAZETECİLER
ANLATIYOR**

**70. YILINDA
NÜREMBERG**

**ÇETİN
ALTAN'IN
VASİYETİ**

Eren Akın

Ercan Adsız

Ayşe Deniz

Rıdvan Akgül

Fatma Esen

Azize Onat

Berna Koç

Metin Kürklü

Gökhan Akman

Gülbahar Aydeniz

Yılmaz Elmascan

Navzat Sayan

Dilaver Karharman

Emin Aydemir

Muhammet Demir

Onur Tan

Gökmen Dalmaç

Hakan Dursun Akalın

Dilan Sarıkaya

Veysel Atılğan

Korkmaz Tetik

Meryem Bulut

Kübra Meltem Mollaoğlu

Mehmet Zakir Karabulut

Fevzi Sert

Abdülkadir Uyan

Emine Ercan

Orhan Işıktaş

Necla Duran

Elmascan

İsmail Kızılçay

Leyla Çiçek

Nilgün Çevik

Resul Yanar

Serdar Ben

Umut Tan

Mehmet Ali Kılıç

Hacı Mehmet Şah Esin

Mesut Mak

Elif Kanlıoğlu

Ziya Saygın

Mehmet Hayta

Nurullah Erdoğan

Metin Peşman

Ahmet Alkhadi

Erol Ekici

Feyyat Deniz

Bedriye Batur

Fatma Batur

Vedat Erkan

Yunus Delice

Abdullah Erol

Ata Onder Atabay

Canberk Bakış

Ahmet Katurlu

Ramazan Çalışkan

Nizamettin Bağcı

Tayfun Benol

Kasım Otur

Ali Deniz Uzatmaz

İbrahim Atılğan

Başak Sıdar Çevik

Ümit Seylan

Niyazi Büyüksütcü

Sezen Vurmaz

Cemal Avşar

Dicle Deli

Güney Doğan

Uygur Coşkun

Binali Korkmaz

Mehmet Tefvik Da

Fatma Karabulut

Ozver Gökhan A

Sarıgül Tüylü

Aycan Kaya

Gazi Güray

Osman Ervasa

Sevgi Oztekin

Ramazan Tunç

Ali Kitapçı

Osman Turan Bozacı

İdil Güneyi

Şirin Kılıçalp

Gözde Arslan

Erhan Avcı

Gökhan Gökbönü

Nevzat Ozbilgi

Abdullah Erol

**YASTAYIZ
İSYANDAYIZ
UNUTTURMAYACAĞIZ...**

5651, Madde 8/A

Büyük Sansür Donanmasının Amiral Gemisi

2010lar, 90lardan farklı olarak İnternet medyasının yükseldiği bir dönemdir. Bununla birlikte, yöntemler değişirken öz değişmemekte Kürt medyası ve sol eğilimli yayınlar bu kez de İnternet Yasası'nın yayılım ateşi altında kalmaktadır. İşte bu dönemde, Devletin büyük Sansür Donanması'nın Amiral Gemisi rolünü 2015 yılında yürürlüğe giren 5651 Sayılı Yasa'nın 8/A hükmü yerine getirmektedir

Kerem Altıparmak

Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi

Yaman Akdeniz

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

Türkiye öteden beri siyasi sansürün siyasi rejimin en önemli kontrol araçlarından biri olduğu bir ülke.¹ Yazarların, gazetecilerin sıklıkla hakim önüne çıkarılması yanında, önce Basın Kanunu daha sonra da Terörle Mücadele Kanunu aracılığıyla yazılı basının, RTÜK aracılığıyla da görsel basının sürekli sansür baskısı altında bulunduğu bu siyasi rejimin İnternet'e sessiz kalması beklenemezdi.

Bu satırların yazarları, 5651 Sayılı 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girdiğinden beri bunun bir sansür yasası olduğunu ileri sürdü.² Her ne kadar, Yasa ilk haliyle de siyasi sansürlerin yolunu açmışsa da³, asıl amacının çocukların zararlı içerikten korunması olduğu iddia edilmişti.

Yasa'nın ilk yapıldığı dönem, henüz basın ve televizyonların iktidar tarafından tamamen ele geçirilemediği bir dönemde. Aynı dönemde sosyal medya Türkiye'de yeni canlanmaya başladığı için etkisi sınırlıydı. Ne var ki, ilerleyen yıllarda yazılı ve görsel basının çok büyük bir kısmı hükümet yanlısı patronların eline geçti. Geri kalanında da, hükümetin zorlamasıyla gazeteciler toplu bir şekilde işten çıkarıldı, vergi cezası vs. gibi dolaylı hukuksal baskı araçlarıyla veya hükümet yanlısı medyanın sürekli savcılarını göreve çağırarak yayınlarıyla geleneksel medyanın sesi büyük ölçüde kısıldı.⁴ Öyle ki, bugün terörizme destek iddiasıyla oluşturulan Doğan Medya'nın haber kanalı olan CNNTürk kanalı tüm dünyanın izlediği Gezi protestoları sırasında penguen belgeseli yayımlamak zorunda kaldı.

Bu gelişmelere paralel olarak, tüm dünyada olduğu gibi sosyal medya ve alternatif habercilik yöntemleri Türkiye'de de

Tüm dünyada olduğu gibi sosyal medya ve alternatif habercilik yöntemleri Türkiye'de de büyük bir sıçrama gösterdi. Bu gelişmenin en önemli çıktısı Gezi Protestoları sırasında görüldü. Her yerde sesi kısılan muhalif görüş, sosyal medya yoluyla kendine bir çıkış noktası buluyordu. Dönemin Başbakanı'nın Twitter'ı bir baş belası olarak tanımlaması tesadüf değildi

büyük bir sıçrama gösterdi. Bu gelişmenin en önemli çıktısı Gezi Protestoları sırasında görüldü. Her yerde sesi kısılan muhalif görüş, sosyal medya yoluyla kendine bir çıkış noktası buluyordu. Dönemin Başbakanı'nın Twitter'ı bir baş belası olarak tanımlaması tesadüf değildi. Ancak bu tanımlama sadece sözde kalmadı. Gezi sonrası, hükümetin özgürlüklere en çok müdahale ettiği alanların başında İnternet gelmeye başladı. 17-25 Aralık 2013 Yolsuzluk soruşturmaları sonrasında, kişi hakları ve özel hayatın korunması gerekçesiyle getirilen 9 ve 9/A hükümleri açıkça yolsuzlukları örtmek ve siyasileri korumak amaçlı işletilmeye başlayınca siyasi sansürün merkezine bu hükümler yerleşti. Sulh Ceza Hakimlikleri aracılığıyla özellikle madde 9 kapsamında kişilik haklarının korunması gerekçesiyle binlerce erişim engelleme kararı verildi.

Her ne kadar, 9. madde hükmü her derde deva bir şekilde olabildiğince geniş yorumlandığına da⁵, Türkiye Cumhuriyeti'nin kadim "terörle mücadele" stratejisinin en önemli araçlarından biri olan sansür için bu hüküm yetersiz kalmaya başladı. Rojava ve özellikle Kobane'deki savaş sırasında, bir süreliğine uykuya bırakılmış Kürt sorunu yeniden hortlayınca, 90larda Terörle Mücadele Kanunu'nun 6 ve 7. maddeleri aracılığıyla yazılı basına yönelik işletilen sansür yönteminin İnternet'te canlandırılması gereği doğdu. 2015 Genel Seçimleri sonrasında hızla gelişen silahlı çatışma ortamı, bu maddenin konusu 8/A hükmünün bu günler için çıkarıldığını düşündürtecek şekilde işlevsel hale gelmesine imkan sağladı.

Aşağıda açıklanacağı gibi 5651 Sayılı Kanunu'nun 8/A maddesi sadece Kürt medyasına ilişkin bir sistematik susturucu görevi görmüyor, üst üste ortaya çıkan Devlet skandallarını

Dicle Haber Ajansı ve Azadiya Welat gazetesinde çalışan gazeteciler Diyarbakır'daki binalarına polisler tarafından baskın düzenlenmesini ve 32 gazetecinin gözaltına alınmasını kınadı, 29 Eylül 2015.

örtmenin de bir aracı haline geliyor. Bu işlevi yerine getirirken de hukuk devletinin, insan haklarının, adil yargılanma hakkının tüm gerekliliklerini hiçe sayıyor. Tüm bu yönleriyle, 8/A maddesi, muhalif sesin tek duyulabildiği İnternet üzerinde siyasi sansürün en etkili aracı haline gelerek Büyük Sansür Donanmasının Amiral Gemisi'ne dönüşmüşse benziyor. Bu yazıda, bu aracın çalışma düzeneğini ortaya çıkarmaya çalışacağız.

Önleyici Tedbir Olarak Erişim Engelleme

5651 Sayılı Yasa'ya 8/A hükmü eklenmeden önce kullanılan hukuksal araçların tamamı bastırıcı nitelikteydi. Yasa'nın 8. maddesi katalog olarak listelenen bazı suçlar bakımından bir adli kolluk tedbiri olarak erişim engellemeyi öngörüyordu. Daha sonra Yasa'ya eklenen 9 ve 9/A hükümleri ise kişilik hakları ve özel hayata ilişkin bir ihlalin gerçekleşmesinden sonra olası zararları önlemek için bir tedbir olarak tasarlanmıştı. Bununla birlikte, ihlal gerçekleşmeden önce bir önleyici tedbir olarak erişim engelleme yöntemi Yasa'da öngörülüyordu. Bu yolu açmak için 6552 sayılı Torba Kanunla 8. maddeye 16. fıkra eklendi. Mevcut 8/A hükmüne çok benzeyen bu düzenleme yetkinin TİB'e verilmesi ve kademellik öngörülmemesi gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edildi.⁶

Hükümet, önleyici tedbir getirme konusunda kararlı olunca, bu iki hususu değiştirerek aynı kuralı bu kez 8/A hükmüyle 6639 Sayılı Kanun ile tekrar düzenledi ve bu hüküm 15 Nisan 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Yeni 8/A maddesi, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak İnternet içeriklerinin çıkartılmasını ve/veya erişimin engellenmesini öngörmektedir. Fakat, diğer maddelerden farklı olarak

içeriğin çıkartılması veya erişimin engellenmesi hakim tarafından yapılabildiği gibi, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yürütme organları olan Başbakanlık ve ilgili bakanlıkların talebi ile TİB tarafından idari bir kararla da içeriğin çıkartılmasına veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Bu hallerde karar TİB tarafından derhal erişim ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılarına bildirilecek ve dört saat içinde uygulanacaktır. Bu durumda TİB kararını 24 saat içinde sulh ceza hakiminin onayına sunmak zorundadır. Hakim ise 48 saat içinde kararını açıklayacak, aksi halde ise karar kendiliğinden kalkacaktır.

Derin İşleri, Ağır İhlalleri Karartma Aracı

8/A'nın bugüne kadar gözlemlenen iki ana işlevinden biri Devletin karanlık işlerini ve ağır ihlallerini örtme işlevidir.

Madde 8/A ile ilgili ilk uygulama Cumhuriyet Gazetesinin 29 Mayıs 2015 tarihli Can Dündar imzalı "İşte Erdoğan'ın Yok Dediği Silahlar" başlıklı manşet haberinde MİT tırlarına ait arama ve bu aramada tespit edilen silahların görüntülerinin yayımlanması ile karşımıza çıktı. İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından bu görüntülerin yayınlandığı sayfalara erişim engellendi.⁷ Gerek Cumhuriyet, gerek bu makalenin yazarları tarafından İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği kararına karşı yapılan itirazlar reddedildiği için, bireysel başvuru yolu ile konu Anayasa Mahkemesi'ne taşındı.

Bu madde sadece MİT'in gizli kapaklı faaliyetlerini karartmak için kullanılmadı. Devlet ajanlarının ağır hak ihlalleri ve ihmalleri için de hemen devreye geçirildi. Örneğin, Şırnak'ta çıkan çatışmalar sonrasında öldürülen Hacı Lokman Birlik'in ölü bedeninin bir polis aracının arkasında sürüklenmesine ilişkin görüntüler de madde 8/A dayanak gösterilerek Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmiştir.⁸ Aralarında Cumhuriyet, Birgün, Radikal, ve Today's Zaman gazetelerinin ilgili haberleri ve Diken,

Madde 8/A'nın ikinci önemli işlevi 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri'nden sonra sistematik olarak muhalif medyayı susturmak olarak hayata geçirildi. 20 Temmuz 2015 tarihinde gerçekleşen Suruç patlamasından sonra, PKK ile olan çatışmasızlık döneminin sona ermesi üzerine yüzlerce operasyon yapılmış binlerce kişi gözaltına alınmıştır

ifade özgürlüğü

ve T24 gibi İnternet haber sitelerinin de haberleri yer alan 111 farklı adresin engellendiği bu karar hükmün ne kadar keyfi kullandığının tipik bir örneğidir. İnsan onuruna ağır bir saldırının gerçekleştiği bu olay, bu görüntüler yayımlanmasa bilinemeyecekti. Benzer şekilde, Başkent'in merkezinde 10 Ekim 2015 tarihinde çok sayıda vatandaşın ölümüne engel olamayan istihbaratın, bunun görüntülerini engellenmenin peşine düştüğü görülmektedir.⁷

Başta Kürt Medyası Olmak Üzere Alternatif Haber Kanallarını Kapatma Aracı

Madde 8/A'nın ikinci önemli işlevi 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri'nden sonra sistematik olarak muhalif medyayı susturmak olarak hayata geçirildi. 20 Temmuz 2015 tarihinde gerçekleşen Suruç patlamasından sonra, PKK ile olan çatışmasızlık döneminin sona ermesi üzerine yüzlerce operasyon yapılmış binlerce kişi gözaltına alınmıştır. Bir kısmı kolluk görevlisi olmak üzere yüzlerce kişi hayatını kaybetti.

Bu operasyonların önemli bir parçası olarak Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü (BGİGM) talebi¹⁰ üzerine TİB tarafından 8/A maddesi kapsamında idari tedbir uygulanarak çok sayıda websitesi ve sosyal medya hesabına erişim engellendi. TİB'in bütün kararları Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından bugüne kadar verilmiş 41 farklı kararla onaylandı¹¹ ve 237 web sitesi, 56 haber linki, 750 Twitter hesabı, 159 tweet, 92 YouTube, 54 Facebook ve 9 diğer içerik olmak üzere toplam 1357 farklı İnternet adresine erişim engellendi. Erişime engellenen çok sayıda web sitesinin büyük bir çoğunluğu uzun yıllardır yerel ve ulusal düzeyde yayım yapan, alternatif olmayan ve hayati bir öneme sahip olan Özgür Gündem, Azadiya Welat, Yüksekova Haber, Rudaw, Erbil Merkezli BasNews, Hawar Haber Ajansı (ANHA), Fırat Haber Ajansı, Dicle Haber Ajansı (DİHA), RojNews ve Etkin Haber Ajansı gibi Kürt ve muhalif haber siteleri ve ajanslarına aittir. Bahsi geçen haber site ve ajanslarının bir çoğunun alternatif adreslerine de erişim engellendi. Tarafsız habercilik yapmaya çalışan Sendika.org da engellenen siteler arasındadır.

Erişime engellenen çok sayıda web sitesinin büyük bir çoğunluğu uzun yıllardır yerel ve ulusal düzeyde yayım yapan, alternatif olmayan ve hayati bir öneme sahip olan Özgür Gündem, Azadiya Welat, Yüksekova Haber, Rudaw, Erbil Merkezli BasNews, Hawar Haber Ajansı (ANHA), Fırat Haber Ajansı, Dicle Haber Ajansı (DİHA), RojNews ve Etkin Haber Ajansı gibi Kürt ve muhalif haber siteleri ve ajanslarına aittir.

güncel **hukuk** 40

Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği tarafından bugüne kadar verilen 41 madde 8/A kararı incelendiğinde tüm bu haber sitelerinin ve sosyal medya hesaplarının tamamına erişimin engellenmesinin hangi gerekçe ile verildiğine, durumun niçin gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında değerlendirildiğine yer verilmediği gözlemlenmiştir. Başbakanlık'tan gelen taleplerde ve TİB'den hiç dokunulmaksızın Hakimliğe gönderilen kararlarda hangi adresin ne gerekçe ile millî güvenlik ve kamu düzenini bozduğu, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin ve genel sağlığın korunmasına engel olduğu veya suç işlenmesine vesile olduğuna dair bir açıklama görülmemektedir.

Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği de çok kısa bir süre içerisinde içinde milyonlarca veri bulunan bu haber siteleri ve sosyal medya hesaplarının tamamının geleceğe ilişkin risk oluşturduğuna hiçbir inceleme yapmadan kanaat getirmiş ve kararlarında sadece erişime engellenen sitelerin ve hesapların adını saymakla yetinmiştir. Nitekim, Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği bugüne kadar verilen 41 kararda yer alan 1357 adresin bir tanesinde bile idarenin hata yaptığını saptamamıştır, 1357'si de onanmıştır. Dolayısıyla, ortada gerçek anlamda bir yargılama yoktur. İstihbarat listeleri sunmakta, TİB ve Gölbaşı da gelen bu listeleri incelemeksizin onaylamaktadırlar. Arada bir yürütme, bir idari ve bir de yargı mercii varmış gözükse bile Hakim kararı bir şekilde şartından öteye bir anlam taşımamaktadır.

Hukuk Faciasına Hazırlanan Kılıf

8/A'ya dayanarak verilen hakim kararlarının bir yargı kararı olmadığı ortadadır ama dahası 8/A'nın AİHM'in öngördüğü anlamda bir yasa kalitesi taşıdığı, dolayısıyla bir yasa olduğu da şüphelidir. Anayasa Mahkemesi, 8/A'nın yürürlüğe girmesinden önce madde 8/16'yı iptal ederken yetkin TİB'e verilmesini ve erişim engellemede bir kademe öngörülmemesini gerekçe olarak saymış ama maddenin yol açabileceği keyfiliğe dikkat etmemiştir.¹² Oysa asıl sorun, hükmün her türlü keyfi davranışı mümkün kılacak şekilde geniş kavramlarla ifade edilmesidir.

Yasa hükmüne göre "yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak İnternet içeriklerinin çıkartılmasını ve/veya erişimin engellenmesine" karar verilebilecektir. Böyle bir düzenlemenin neden yasal dayanak olamayacağını AYM'nin erken tarihli bir kararında görmek mümkündür. Kararda, ilk bakışta Anayasa kuralı kanuna aktarılmış gibi gözükse dahi "'millî güvenlik' ve 'kamu düzeni' uygulayıcıların kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebilecek, öznel yorumlara elverişli, bu nedenle de keyfiliğe dek varabilir çeşitli ve aşamalı uygulamalara yol açacak genel kavramlardır" denilerek "gecikmede sakınca bulunan haller" için de en az "millî güvenlik" veya "kamu düzeni" kavramları kadar "kesin ve keskin çizgilerle belli edilmesi, sınırlanması zorunlu bulunan bir deyimdir" denilmiştir.¹³

Madde 8/A ile ortaya çıkan yasal düzenlemede Anayasa'dan aynen aktarılan sınırlama sebeplerinin ve de gecikmesinde sakınca bulunan hallerin takdiri bütünüyle idareye ve önüne gelen her idari işlemi onaylayan bir tek hakime bırakılmış vaziyettedir. Bunun hem belirlilik hem de hukuki güvenilirlik ilkesine aykırı olduğu açıktır ve ortaya çıkan bu durum Anayasa'daki

kuvvetler ayrılığı ilkesine de açıkça aykırıdır.

Bir suç işlendiği durumda, yani daha güçlü bir sınırlandırma sebebi varken uygulanacak 8. madde, sadece katalogta sayılan suçlar için erişim engelleme önlemi öngörmektedir. Henüz bir suç işlenmemişken, bu suçu önlemek veya kamu düzeninin bozulmasını önlemek için getirilen 8/A maddesi içinse böyle bir sınır yoktur. Kanun'un 8'inci maddesinde belirtilen katalog suç kısıtlamasının aksine, madde 8/A kapsamında yüzlerce suça ilişkin erişim engelleme veya içeriğin çıkartılması kararı verilmesi yürütme organları tarafından talep edilebilir ve idare tarafından da işleme konulur. Fakat, temel haklara zarar veren fiiller söz konusu olduğunda, şayet bu duruma ilişkin takdir yetkisi kullanmakta idare organları açısından bir sınır belirlenmemişse, kanun, AİHS ile korunan, demokratik toplumun temel ilkelerinden birini oluşturan hukukun üstünlüğü ilkesine aykırı düşmektedir.⁴⁴

8/A hükmünde, gerekçesiz olarak her içeriğin sınırı belirsiz kavramlar içerisinde sınıflandırılmaları yetmezmiş gibi bir sansür makinası gibi çalışan Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği, bu kadar geniş listeyi aşip başka gerekçelerle de erişim engelleme kararı vermektedir. Sınır kanunla belirlenmiş olsa dahi, uygulamada ortaya çıkan başka bir aykırılık Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin bugüne kadar vermiş olduğu 41 kararının 27 tanesinde Yasa'da yer almayan "terörü öven, şiddet ve suça teşvik etme" gerekçeleri ile de içeriklerin erişime engellenmesidir. Fakat, bu sebeplerin yasada düzenlenmediği açıklama gerektirmeyecek kadar net olmasına rağmen 8/A maddesine atıf yapılarak erişimin engellenmesi yoluna gidilmiştir.

Hükme İçkin Ölçsüzlük

8. madde işlenmiş bir suç için bile bir katalog belirlemişken, işlenmemiş bir suçun engellenmesi için bu kadar ge-

niş bir engelleme imkanının madde 8/A kapsamında verilmesi hakkın özüne dokunduğu gibi ölçsüzdür. Kaldı ki, AİHM, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin öngördüğü müdahalenin, Sözleşme'nin gerektirdiği öngörülebilirlik koşuluna cevap vermediği ve demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğünün gerektirdiği ölçüde başvuranın yeterli bir koruma imkânına sahip olmasına imkân vermediği sonucuna varmıştır.⁴⁵ Yasa'nın 8/A hükmü açısından bu saptamanın çok daha ağır bir şekilde yapılabileceği açıktır. 8. maddenin tersine 8/A'da bir katalog sayılmadığı gibi işlenmiş bir suç da yoktur. Çok daha sınırlı ve kontrollü uygulanması gereken idari kolluk tedbiri, adli kolluk tedbirinden çok daha keyfi ve sınırsız uygulanmaktadır.

Yasa'nın 8/A hükmü açısından bu saptamanın çok daha ağır bir şekilde yapılabileceği açıktır. 8. maddenin tersine 8/A'da bir katalog sayılmadığı gibi işlenmiş bir suç da yoktur. Çok daha sınırlı ve kontrollü uygulanması gereken idari kolluk tedbiri, adli kolluk tedbirinden çok daha keyfi ve sınırsız uygulanmaktadır

AYM, önleyici tedbir niteliğinde erişime engellemeyi iptal ettiği yukarıda bahsi geçen 2014/151 sayılı kararında, iptal edilen hükmün kademeliliği öngörmemesini ve de bunun da sınırlı bir alanda idareye çok geniş bir müdahale imkânı verdiği gerekçesi ile iptal sebebi saymıştır. Bu iptal kararı uyarınca 5651 sayılı Yasa'nın 8/A(3) maddesinde, erişime engelleme kararlarının, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölümle ilgili URL bazlı olarak verileceğini belirtmiş olup, ancak teknik olarak bu mümkün değilse veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, İnternet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebileceği belirtilmiştir. Halbuki ne idarenin, ne de Sulh Ceza Hakimliği'nin kararlarında bu husus tartışılmamaktadır. Zaten keyfi olarak içinde milyonlarca içerik bulunan çok sayıda websitesi ve sosyal medya hesabına Kanun'da belirtilen kısa süreler içinde verilen 41 karar göz önünde bulundurulduğunda böyle bir incelemenin yapılmasının imkansız olduğu gözlemlenmektedir.

şimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, İnternet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebileceği belirtilmiştir. Halbuki ne idarenin, ne de Sulh Ceza Hakimliği'nin kararlarında bu husus tartışılmamaktadır. Zaten keyfi olarak içinde milyonlarca içerik bulunan çok sayıda websitesi ve sosyal medya hesabına Kanun'da belirtilen kısa süreler içinde verilen 41 karar göz önünde bulundurulduğunda böyle bir incelemenin yapılmasının imkansız olduğu gözlemlenmektedir.

Kararlar itiraz konusu yapıldığında ise, Gölbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin kararlarına yine bağımsızlığı şüpheli sulh ceza ha-

ifade özgürlüğü

kimlikleri nezdinde itiraz edilmekte, itiraz mercii de ilk karar veren organ gibi gerekçesiz bir şekilde karar inşa etmektedir. Sulh ceza hakimliklerinin, erişim engelleme konusunda verdikleri kararlarda yargılama yapmadıkları açıktır. Yargılama yapmadıkları gibi, tıkanan yargı yolu ve kesinleşen bu kararların sonucu olarak haber sitelerine ve sosyal medya hesaplarına sonsuza kadar erişim engellenmesi uygulanacaktır. Sulh Ceza Hakimliklerinin 5651 Sayılı Yasa kapsamında İnternet içerikleri ve siteleri ile ilgili oynadıkları rol bir nevi "yargısız infaz" mekanizmasına dönüşmüştür.

Her ne kadar AİHM, tedbir kararlarının tek başına, AİHS'in ifade özgürlüğünü koruyan 10. maddesine aykırı olmadığını belirtse de; ancak bir gazetenin veya derginin, yargı organı tarafından henüz içeriği bilinmeyen gelecek sayılarının tamamının yayınının durdurulması halinde durumun farklı olacağını Ürper ve Diğerleri/Türkiye⁶ pilot kararında belirtmiştir. AİHM'e göre gelecek sayıların yayınının mahkemeler tarafından durdurulması bir sansür uygulaması olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla, İnternet haber sitelerine 8/A maddesi kapsamında erişim yasağının getirilmesi Ürper pilot kararı ışığında sadece sansür olarak tanımlanabilir. Söz konusu erişim engelleme kararları ileride paylaşılacak bilgileri de kapsadığı için mutlak Anayasal bir yasak olan sansürü mümkün kılmaktadır. Gün içinde defalarca güncellenen ve haber sitesi niteliğindeki web sitelerine erişim engelleme kararı vermek başka hiç bir koşula gerek kalmadan hukuka aykırı olup basına karşı sansür teşkil etmektedir.

Ayrıca, Gözbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin kararlarının merkezinde Kürt sorunu olduğu unutulmamalıdır. Bu verilen kararların yol açtığı ölçüsüzlüğü daha da artırmaktadır. Bölgesel ve ulusal düzeyde yayım yapan bu kuruluşlar uzun yıllardan beri büyük bir okuyucu kitlesine sahiptir. Bu siteler aynı zamanda Kürt sorunu hakkında yürütülen demokratik tartışmaların, muhalif görüş ve düşünce açıklamalarının dile getirildiği mecralardır. Bu sitelerin engellenmesi, olaylar ve konulara yönelik bir görüş açısının tamamen susturulması anlamına gelmektedir. Fakat, Türkiye'de yaşayan herkesin Kürt sorunu ve

Sulh Ceza Hakimliklerinin 5651 Sayılı Yasa kapsamında İnternet içerikleri ve siteleri ile ilgili oynadıkları rol bir nevi "yargısız infaz" mekanizmasına dönüşmüştür

muhalif siyasi görüşler bakımından önde gelen bu kaynaklara ulaşma ve böylelikle bilgiye erişme hakları olduğu kuşkusuzdur. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Türkiye'deki ve bölgedeki durumun muhalif bir bakış açısından değerlendirilmesine ilişkin olarak kamunun bilgi edinme hakkının da dikkate alınması gerektiğini son dönemde verdiği kararlarında tespit etmiştir.⁷ Bu kararlar arasında madde 8/A kapsamında siteleri erişime engellenmiş olan Özgür Gündem⁸ ve Aza-diyaWelat Gazetesi ile ilgili kararlar da vardır.⁹

5651 8/A maddesi çerçevesinde verilen erişimi engelleme kararlarında demokratik toplumda basın haber vermesi dolayısıyla herkesin bilgiye erişme özgürlüğünün engellenmesini gerektirecek derecede güçlü; açık bir şiddet çağırısı veya nefret söylemi¹⁰ gibi sebepler ortaya konulabilmiş değildir. Kaldı ki engellenen siteler ve sosyal medya hesapları bakımından bu yönde bir yayım faaliyetinden bahsetmek imkanı da yoktur.

Sonuç

Türkiye, seçim sonrasında silahlı çatışma dönemine girmiş ve sıklıkla 90larla paralellikler sorgulanmaya başlanmıştır. 90ların tipik göstergelerinden biri Kürt medyasına yönelik çok yönlü baskıdır. 2010lar, 90lardan farklı olarak İnternet medyasının yükseldiği bir dönemdir. Bununla birlikte, yöntemler değişirken öz değişmemekte Kürt medyası ve sol eğilimli yayınlar bu kez de İnternet Yasası'nın yayım ateşi altında kalmaktadır. İşte bu dönemde, Devletin büyük Sansür Donanması'nın Amiral Gemisi rolünü 2015 yılında yürürlüğe giren 5651 Sayılı Yasa'nın 8/A hükmü yerine getirmektedir.

Hakikati saklamak, meşru demokratik tartışmayı imkansız hale getiren bu hüküm 2015 Genel Seçimleri sonrasında iktidar partisinin güç kaybetmesiyle birlikte sansür sisteminin merkezine yerleşmiştir. Gerçek bir demokrasi için bu donanmanın tamamı dağıtılmalıdır ama o gün gelinceye kadar Anayasa Mahkemesi'nin amiral gemisini batırması bir zorunluluktur. Dolayısıyla, yüksek mahkemenin önünde bekleyen 8/A başvurularını ivedilikle karara bağlaması zorunlu hale gelmiştir.

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde AİHS'in ifade özgürlüğü ile ilgili 10. maddesi kapsamında 1959-2014 arasında verilen 591 ihlal kararından 248 tanesi, yani en fazlası Türkiye ile ilgilidir.
2. Y. Akdeniz & K. Altıparmak (2008), İnternete Girilmesi Yasaktır-Türkiye'de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme, (Ankara: İmaj Yayınevi).
3. YouTube'a erişim Mayıs 2008 ile Ekim 2010 arasında Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 05.05.2008 tarih ve 2008/402 D.İş sayılı kararı ile kesintisiz olarak engellendi. Süreç makalenin yazarları tarafından AİHM'e taşındı: Akdeniz & Altıparmak / Türkiye, no 14027/11.
4. K. Altıparmak & Y. Akdeniz (2015), "SilencingEffect on Dissentand-Freedom of Expression in Turkey," Journalism at Risk: Threats, ChallengesandPerspectives, (Strasbourg: Council of Europe Publishing) 145.
5. Örneğin Gözbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin 27.02.2015 tarih ve 2015/191 D.İş sayılı kararı TİB'in kişilik haklarının ihlali gerekçesi ile Charlie Hebdo ve Ateizm Derneği'nin sitelerine erişim engellendi.
6. AYM 02.10.2014, E.2014/149, K.2014/151.
7. İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği 29.05.2015 tarih ve 2015/1330 D.İş sayılı kararı.
8. Gözbaşı Sulh Ceza Hakimliği 06.10.2015 tarih ve 2015/902 D.İş sayılı kararı.
9. Gözbaşı Sulh Ceza Hakimliği 11.10.2015 tarih ve 2015/931 D.İş sayılı kararı.
10. Örneğin, 24.07.2015 tarih 41654118-951-01-07/01139 sayılı BGİGM talebi üzerine verilen 25.07.2015 tarih ve 337578 sayılı TİB idari tedbir kararıyla 95 İnternet adresi, ilgili IP adresleri ve 23 Twitter hesabına erişim engellenmiştir.
11. Gözbaşı Sulh Ceza Hakimliği'nin 2015/646, 2015/647, 2015/648, 2015/650, 2015/662, 2015/672, 2015/682, 2015/691, 2015/705, 2015/710, 2015/713, 2015/720, 2015/723, 2015/728, 2015/751, 2015/759, 2015/763, 2015/765, 2015/769, 2015/771, 2015/774, 2015/779, 2015/792, 2015/810, 2015/828, 2015/837, 2015/839, 2015/840, 2015/845, 2015/860, 2015/861, 2015/878, 2015/887, 2015/891, 2015/897, 2015/898, 2015/899, 2015/902, 2015/903, 2015/930, 2015/931 D.İş sayılı kararları.
12. AYM 02.10.2014, E.2014/149, K.2014/151.
13. AYM, Esas S. 1973/41, Karar S1974/13, 25/4/1974.
14. Ahmet Yıldırım/Türkiye, no. 3111/10, para 59
15. Ahmet Yıldırım/Türkiye, no. 3111/10, para . 67.
16. Ürper ve Diğerleri/Türkiye, 20.10.2009, no. 14526/07 vd.
17. AYM Abdullah Öcalan, B. No: 2013/409, 25.06.2014, para.106.
18. AYM, B.No:2013/568, K.T.:24.06.2015.
19. AYM B. No: 2013/3614, K.T. 08.04.2015.
20. Gözel ve Özer/Türkiye, no. 43453/04 ve 31098/05.

